

Poročilo o digitalnem napredku v Evropi (EDPR) 2016

Poročilo, ki dopolnjuje profil države glede na indeks digitalnega gospodarstva in družbe (DESI)¹

SLOVENIJA

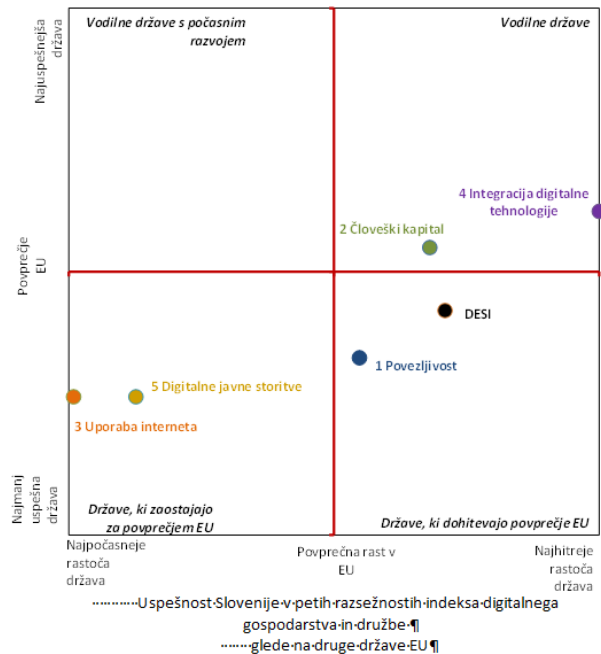
Slovenija se je na podlagi indeksa digitalnega gospodarstva in družbe, ki ga je razvila Evropska komisija, za leto 2016 uvrstila na 18 mesto med 28 državami članicami EU². Slovenija je del skupine držav, ki dohitevajo povprečje EU³: to so države, ki dosegajo nižje rezultate od povprečja EU, vendar ti rastejo hitreje od rezultatov celotne EU v primerjavi z letom 2015. Slovenija je najbolj napredovala v razsežnosti integracije digitalne tehnologije v poslovnem sektorju. Vendar slovenski državljani niso zelo dejavni pri zasebni uporabi interneta in uporabi storitev e-uprave. Kljub temu pa ima Slovenija prebivalstvo z digitalnimi spretnostmi in znanji. Slovenija dosega slabe rezultate na področju uporabe digitalnih javnih storitev in dostopa do odprtih podatkov. Obstaja razkorak med dobrim potencialom na področju človeških virov in uvajanjem digitalnih storitev. Slovenija bo imela koristi od izboljšane zagotavljanja e-storitev in vsebine.

V smislu širokopasovne povezljivosti je Slovenija nekoliko napredovala, vendar so potrebne nadaljnje izboljšave. Slovenska vlada je marca 2016 sprejela strateško pobudo Digitalna Slovenija 2020, ki jo sestavljajo Strategija razvoja informacijske družbe do leta 2020, Načrt razvoja širokopasovnih omrežij naslednje generacije in Strategija kibernetске varnosti. Digitalna Slovenija 2020 je horizontalna nacionalna strategija (digitalna strategija), ki temelji na strategiji Evropa 2020, Evropski digitalni agendi in strategiji za enotni digitalni trg. Slovenija je zagotovila najnovejše informacije o projektih in ukrepih, sprejetih ob koncu leta 2015⁴.

1 – Povezljivost

V smislu povezljivosti je uspešnost Slovenije pod povprečjem EU, vendar napreduje.

Fiksno širokopasovno omrežje je na voljo samo na 84 % slovenskih podeželskih območij, kar je precej pod povprečjem EU, ki znaša 90,6 % za širokopasovna omrežja na podeželju. Slovenija je tudi precej

¹ Indeks digitalnega gospodarstva in družbe je sestavljeni indeks, ki ga je razvila Evropska komisija (GD CNECT), da bi ocenila razvoj držav EU v smeri digitalnega gospodarstva in družbe. Združuje niz relevantnih kazalnikov, ki temeljijo na petih razsežnostih: povezljivost, človeški kapital, uporaba interneta, integracija digitalne tehnologije in digitalne javne storitve. Države uvršča v štiri skupine: vodilne države, vodilne države s počasnim razvojem, države, ki dohitevajo povprečje EU, in države, ki zaostajajo za povprečjem EU. Za več informacij o indeksu digitalnega gospodarstva in družbe glej <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi>.

² Profil Slovenije glede na indeks digitalnega gospodarstva in družbe: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/scoreboard/slovenia>.

³ Druge države, ki dohitevajo povprečje EU, so Španija, Italija, Latvija, Romunija in Hrvaška.

⁴ DIGITALNA SLOVENIJA 2020 – Strategija razvoja informacijske družbe do leta 2020, http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_informacijsko_druzbo/digitalna_slovenija_2020/.

pod povprečjem EU, kar zadeva uvajanje mobilnega širokopasovnega omrežja (50 % naročnikov v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 75 %) in fiksnega širokopasovnega omrežja s hitrostjo nad 30 Mb/s (21 % v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 30 %). Slovenija pa dosega povprečje EU s posamezniki, ki dejansko uporabljajo mobilni ali pametni telefon za dostop do interneta prek omrežja 3G (42,5 %). Poleg tega se je precej povečalo število naročnin na širokopasovno omrežje visokih hitrosti v primerjavi z lanskim letom (z 10 % na 21 %) in Slovenija ima sorazmerno dobro pokritost dostopovnih omrežij naslednje generacije (NGA), ki znaša 79 % slovenskih gospodinjstev, kar je precej višje od povprečja EU, ki znaša 71 %. Dejavnike, zaradi katerih je stopnja uvedbe nizka, opredeljujejo različni vidiki, in sicer od tistih, povezanih z omejenim povpraševanjem po internetu visoke hitrosti, ki je morda posledica visokih cen za hitro širokopasovno povezavo (Slovenija ima višje cene od povprečnih v EU za hitrosti 30–100 Mb/s in je druga najdražja za hitrosti nad 100 Mb/s), do tistih, povezanih z uporabo interneta, pri čemer Slovenija med državami članicami zaseda 24. mesto (nižje od povprečja EU).

Velik izziv za Slovenijo je izvesti nadaljnje izboljšave, da zagotovi boljšo širokopasovno povezljivost na podeželskih območjih. Slovenija je marca 2016 sprejela nov nacionalni načrt za širokopasovna omrežja. V njem so opredeljeni novi cilji glede pokritosti, ki jih je treba doseči do leta 2020, pri čemer naj bi bilo 96 % gospodinjstev povezanih s širokopasovnim omrežjem s hitrostjo vsaj 100 Mb/s, preostali 4 % gospodinjstev pa s širokopasovnim omrežjem s hitrostjo vsaj 30 Mb/s. Slovenija bo v okviru naslednjih ukrepov za izvajanje te strategije preskusila zanimanje na trgu, da bi zagotovila dostop do širokopasovnih omrežij s hitrostjo vsaj 100 Mb/s, nato pa bi morala pripraviti seznam načrtovanih naložb skupaj z opisom prednostnega seznama naložb v območja, kjer trg ne deluje. V skladu z nacionalnim načrtom za širokopasovna omrežja bi bilo treba vložiti 355 milijonov EUR, da se dosežejo cilji glede širokopasovnega omrežja iz načrta. V načrtu so predvidena javna sredstva, večinoma evropska, v vrednosti 72,5 milijona EUR, in zasebna sredstva v vrednosti 292,5 milijona EUR. Končno mora Slovenija še v celoti prenesti Direktivo o znižanju stroškov⁵, ki lahko pripomore k hitrejši izgradnji širokopasovnih omrežij.

2 – Človeški kapital

Kar zadeva človeški kapital, Slovenija dobro napreduje in je uspešna. Slovenija ima še vedno sorazmerno nizek odstotek rednih uporabnikov interneta (71 %, kar je pod povprečjem EU, ki znaša 76 %). Slovenija se dobro uvršča v zvezi z deležem strokovnjakov na področju informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) v delovni sili (4,8 %, kar je precej nad povprečjem EU, ki znaša 3,7 %) in deležem diplomantov na področju naravoslovja, tehnologije in matematike, in sicer nad povprečjem EU, saj zaseda 9. mesto med državami članicami EU. Slovenska podjetja pa imajo še vedno težave pri zaposlovanju strokovnjakov IKT, saj je mlada in izobražena generacija slovenskih diplomantov s področja STEM, ki govori tuje jezike, zelo mobilna. Razvoj digitalnih spretnosti in dvig digitalne ozaveščenosti sta že dobro vključena v celoten cikel izobraževanja (od vrtca do univerze) in poznejše faze ukrepov za vseživljenjsko učenje. Slovenija je napovedala dopolnilne ukrepe za formalni cikel izobraževanja. Za vseživljenjsko učenje obstaja več pobud od spodaj navzgor, ki so financirane z javnimi sredstvi ali sredstvi deležnikov in na splošno izboljšujejo spretnosti in znanja državljanov, ki že poznajo IKT, zaposlenih ali bolj izobraženih državljanov.

Razvoj digitalnih spretnosti in znanj ter digitalne ozaveščenosti sta temelja nedavno sprejete slovenske digitalne strategije. Slovenija je v svoji digitalni strategiji napovedala vzpostavitev

⁵ Direktiva 2014/61/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o ukrepih za znižanje stroškov za postavitev elektronskih komunikacijskih omrežij visokih hitrosti (UL L 155, 23.5.2014, str. 1).

slovenske digitalne koalicije, ki bo združila deležnike na področju razvoja digitalnega gospodarstva in digitalnih delovnih mest. Napovedala je ukrepe v zvezi z zagotavljanjem poklicnega usposabljanja za manj izobraženo in usposobljeno delovno silo, starejšo od 45 let. Slovenija je namenila 11 milijonov EUR za obdobje 2016–2019 za financiranje programov usposabljanja, ki so namenjeni predvsem krepitevi digitalnih spretnosti in znanj med delovno silo.

Mlajše generacije v Sloveniji razvijajo digitalne spretnosti in znanja v okviru obstoječega formalnega izobraževanja. Nižje ravni ozaveščenosti o IKT in digitalne pismenosti med nekaterimi skupinami prebivalstva (starejša generacija, ljudje, ki prebivajo na podeželju, manj usposobljeni delavci) omejujejo uporabo interneta, na primer tudi storitve e-uprave. Računalniška pismenost in e-vključenost državljanov, ki živijo na podeželju, so nezaposleni, manj izobraženi ali starejši, ostajata izziv, za katerega bi se lahko uporabilo sofinanciranje EU v obliki dopolnilnih sredstev.

3 – Uporaba interneta

V smislu uporabe interneta je uspešnost Slovenije pod povprečjem EU, od lanskega leta pa tudi ni napredovala. V primerjavi z lanskim letom se slovenski uporabniki interneta manj posvečajo „zasebnim“ dejavnostim na internetu, kot sta: branje spletnih poročil in uporaba družabnih omrežij. Prav nasprotno pa se je povečala uporaba „komercialnih“ internetnih storitev, na primer: opravljanje bančnih transakcij ali spletnih nakupov. V digitalni strategiji so predvideni ukrepi, ki krepijo uporabo slovenščine v digitalnem okolju, kar bo prispevalo k večjemu povpraševanju po digitalni vsebini. V prihodnosti se pričakuje nadaljnji prodor zaradi ukrepov v okviru zagotavljanja storitev, ki se še naprej postopno izvajajo (jeseni 2015 so bile na primer uvedene nove funkcije storitev e-uprave in na voljo je več pomembnih e-vsebin).

4 – Integracija digitalne tehnologije

V smislu integracije digitalne tehnologije je Slovenija uspešna in dobro napreduje. To je razsežnost, kjer Slovenija dosega največji uspeh. Zlasti je napredovala v zvezi z izdajanjem elektronskih računov ter malimi in srednjimi podjetji, ki se ukvarjajo s spletno čezmejno prodajo. Slovenija počasi napreduje na področju elektronske izmenjave informacij, družabnih medijev in računalništva v oblaku. Slovenska mala in srednja podjetja izkoriščajo spletno trgovanje. S spletno prodajo se ukvarja 16 % slovenskih malih in srednjih podjetij (povprečje EU je 16 %), ustvarijo pa 15 % prometa (v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 9,4 %).

Strategija Digitalna Slovenija 2020 se sklicuje tudi na digitalizacijo podjetij in projekt Industrija 4.0. Ni pa glavne strategije za podjetja v posameznih sektorjih v okviru projekta Industrija 4.0.

Zdi se, da je večina zasebnih podjetij ter zlasti malih in srednjih podjetij na pravi poti, da v svoje proizvodne postopke, poslovne modele in kanale doseganja naročnikov hitro vključijo digitalne rešitve. Poleg že obstoječih pobud „od spodaj navzgor“ (pobudi OpeningUp Slovenia in Slovenski internetni forum) so bile napovedane nove pobude deležnikov, ki spodbujajo digitalizacijo v celotni industriji. Slovenija nima posebnih politik s ciljem spodbujanja e-trgovanja in ni uvedla nobenih določenih, ciljno usmerjenih davčnih olajšav za naložbe v digitalizacijo.

V Sloveniji je izdajanje elektronskih računov postalo obvezno pri vsakem poslovanju z javno upravo januarja 2015. Obvezno izdajanje elektronskih računov pri poslovanju z javno upravo in spodbujanje uporabe elektronskih računov (na primer za gospodinjstva v sektorju javnih služb), naj bi pospešila sprejetje izdajanja elektronskih računov na drugih področjih.

5 – Digitalne javne storitve

V smislu digitalnih javnih storitev je uspešnost Slovenije pod povprečjem EU, od lanskega leta pa tudi ni napredovala. Število uporabnikov e-uprave je padlo za 5 %. Glede na podatke iz leta 2015 je Slovenija precej pod povprečjem EU v smislu dostopa do odprtih podatkov, vendar bi naj nove funkcionalnosti in e-storitve, ki so postale na voljo ob koncu leta 2015, prispevale k uvajanju e-javnih storitev. Rahlo se je izboljšala samo izpolnitev spletnih storitev in je zdaj nad povprečjem EU.

Slovenija močno zaostaja pri uvedbi učinkovitega sistema e-javnega naročanja v vseh fazah cikla javnega naročanja.

Nedavno je bil vzpostavljen nov portal e-Uprava z izboljšano interoperabilnostjo, med drugim pa zajema življenjske dogodke in transakcijske postopke z vnaprej izpolnjenimi spletnimi obrazci. e-Uprava je zasnovana tako, da je prijazna uporabniku, preprosta za uporabo in zagotavlja dostop do več kot 30 javnih registrov.

V strategiji Digitalna Slovenija 2020 je predvidena vzpostavitev storitev e-uprave do leta 2020 na vseh ravneh upravljanja. Digitalna strategija poleg tega obravnava uvedbo digitalnih rešitev v sodstvu. Strategija uvaja načelo „privzeto digitalno“. Vključuje tudi ukrepe za okrepitev politike glede odprtih podatkov. Strategija Digitalna Slovenija 2020 obravnava razvoj različnih ključnih rešitev za dostop in interoperabilnost v zvezi s storitvami e-uprave, kot so e-identiteta, e-avtentikacija, e-podpis in e-dostava.

Nedavno sprejete zakonodajne spremembe, ki izvajajo direktivo o ponovni uporabi informacij javnega sektorja (Direktiva 2003/98/ES), in napovedano dokončanje nacionalne platforme za interoperabilnost naj bi izboljšali dostop do podatkov javnega sektorja in njihovo ponovno uporabo.

Uporaba digitalnih javnih storitev naj bi se z dodatno ponudbo in širšim področjem uporabe razpoložljivih storitev e-uprave, posledičnim odpiranjem javnih registrov in uvedbo ključnih rešitev za e-avtentikacijo v prihodnje v Sloveniji povečala.

Izbor: e-recepti

Slovenija je obvestila Evropsko komisijo o nedavnem napredku glede e-zdravja. V skladu s svojo tradicijo uvajanja novih rešitev s temeljito posodobitvijo je Slovenija oktobra 2015 začela uvedbo e-receptov in e-napotnic. Do decembra 2015 so vsi splošni zdravniki v Sloveniji uporabljali e-recepte, kar pomeni, da je odstotek narasel z nič na 100 % v nekaj tednih. Slovenija se s svojo nagnjenostjo h korenitim posodobitvam oddolži za zamude, ki jih povzročata doseganje soglasja med odločanjem, načrtovanjem in dolgimi postopki oddaje javnega naročila, in je lahko dober zgled.